

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 -48/14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 25006

датум: 29. 8. 2014. г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРЕПОРУКА НПМ ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПОСТУПАЊА ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ
МИГРАНАТИМА/ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У РЕПУБЛИЦИ
СРБИЈИ

Извештај о посети Окружног затвора у Врању

Београд, јул 2014. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре, Заштитник грађана је надлежним органима упутио препоруку бр. 75-6/14 од 10. 02. 2014. године. Наиме, испитујући законитост и правилност поступања, као и примену важећих стандарда према тражиоцима азила, односно нерегуларним мигрантима затеченим на територији Србије, НПМ је уочио да органи јавне власти нису установили системски приступ који омогућује ефикасно поступање у складу са важећим прописима и међународним стандардима у области азила и миграција.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОСЕЋЕНА ИНСТИТУЦИЈА	Окружни затвор у Врању
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење спровођења препорука НПМ за унапређење поступања према нерегуларним мигрантима/тражиоцима азила у Републици Србији (бр. препоруке: 75-6/14)
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдским центром за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Контролна посета
ДАТУМ ПОСЕТЕ	7. јул 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	<p>Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i></p> <p>Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Никола Ковачевић, <i>Београдски центар за људска права</i> Гојко Пантовић, <i>Београдски центар за људска права</i> Драган Божовић <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић <i>Београдски центар за људска права</i></p>

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сва службена лица ОЗ у Врању остварила су пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију, без обзира на њен степен тајности.

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА НЕРЕГУЛАРНИМ МИГРАНТИМА И ТРАЖИОЦИМА АЗИЛА У ОКРУЖНОМ ЗАТВОРУ У ВРАЊУ

У току 2013. године, у ОЗ Врање боравило је 337 нерегуларних миграната, док је тај број у првој половини 2014. године износио 100 лица. Након што нерегуларни мигранти буду кажњени у прекршајном поступку због незаконитог преласка државне границе, односно незаконитог боравка на територији Републике Србије изриче им се или новчана казна, која се у случају неплаћања замењује за казну затвора или им се изриче казна затвора у трајању од 5 до 20 дана. На издржавање казне доводе их, како представници Полицијске управе Врање, тако и представници Регионалног центра Граничне полиције.

Прекршајно кажњени странци се, по пријему у ОЗ у Врању, упознају са основним одредбама Правилника о кућном реду, који је од стране УНХЦР преведен на арапски и фарси језик. Управа ОЗ у Врању поштује стандардну процедуру пријема која се односи на лекарски преглед, упознавање са правима и обавезама, фотографисање, мерење и слично. Међутим, тим НПМ је дошао до сазнања да се странцима који су примљени у Затвор не омогућава да се по пријему у Затвор јаве породици или лицима које они одреде, што је у супротности са важећим прописима и стандардима. У ОЗ у Врању прекршајно кажњени странци углавном бораве одвојено од остале затворске популације. Према речима управника, са њима се комуницира искључиво на енглеском језику.

У тренутку посете, у Затвору је боравило 16 страних држављана, од тога 14 Сиријаца и 2 Авганистанца. Сви странци са којима је НПМ тим обавио разговор истакли су да су у суду поучени да им се извршење казне затвора може обуставити уколико уплате новчани износ на који су првобитно били осуђени. Увидом у њихове пресуде које су имали са собом установљено је да су сви странци који су боравили у Затвору првобитно били осуђени на новчане казне које су им, због немогућности да плате, биле замењене казном затвора. Током посете НПМ, сви затечени странци су истакли да им у поступку пред прекршајним судом није био обезбеђен тумач за матерњи језик или језик који познају, као и да им није било омогућено да се изјасне о оптужбама које им се стављају на терет. И заиста, ниједна од пресуда Прекршајног суда у Врању, у које је тим НПМ извршио увид, не садржи констатацију да је у поступку присуствовао тумач.

Током разговора са затеченим странцима, неколико њих је истакло да жели да уплати остатак новчане казне како би им се обуставило извршење казне затвора. Иако је двоје од 16 странаца говорило енглески језик, управа Затвора није била упозната са њиховом жељом да остатак изречене казне затвора плате. Такође, НПМ је извршио увид у потврде о одузетим стварима и неколико странаца је на депозиту у Затвору имало одређену суму новца. Ова ситуација јасно указује да између управе Затвора и странаца комуникација на енглеском језику није довољан гарант да ће странци моћи да уживају сва права која су им призната позитивним прописима, пре свега Законом о извршењу кривичних санкција. Након разговора са управником о наведеном проблему у комуникацији и израженој вољи ових лица да плате остатак новчане казне, овим лицима је од стране затворске управе пружена стручна правна помоћ, тако што су поучени на који начин могу да регулишу исплату остатка казне, како би им извршење казне затвора било обустављено. Уз помоћ затворских службеника ова лица су платила остатак новчане казне и пуштена су из Затвора.

У погледу преузимања лица од стране Полицијске управе Врање након извршења казне затвора, управник ОЗ у Врању је навео да нема организованог преузимања странаца по издржаној казни. Странац се, према речима управника, по издржаној казни пуштају на слободу, без икаквог надзора.